

باسمه تعالی

فصل سوم : مقاطع مخروطی

* دایره

۱ : دسته خطوط به معادلات $(m+2)y + (m+1)x + 1 = 0$ قطر های یک دایره اند. اگر این دایره از نقطه ی $(5,2)$ بگذرد ، شعاع آن چقدر است ؟ (کنکور ۱۳۸۳)

- (۱) ۴ (۲) ۵ (۳) $۲\sqrt{۳}$ (۴) $۳\sqrt{۲}$

حل : قطر دایره از مرکز دایره می گذرد. پس محل تقاطع دسته خطوط فوق مرکز دایره می باشد. برای تعیین مختصات مرکز دایره کافی است محل تقاطع دو خط دلخواه ، از دسته خطوط فوق را تعیین کنیم.

$$m = -1 \xrightarrow{(m+2)y+(m+1)x+1=0} (-1+2)y + (-1+1)x + 1 = 0 \rightarrow y = -1$$

$$m = -2 \xrightarrow{(m+2)y+(m+1)x+1=0} (-2+2)y + (-2+1)x + 1 = 0 \rightarrow -x = -1 \rightarrow x = 1$$

پس مختصات مرکز دایره $(1, -1)$ است. برای تعیین اندازه ی شعاع دایره کافی است مختصات مرکز را تا نقطه ی داده شده روی دایره یعنی $(5,2)$ تعیین شود.

$$R = \sqrt{(1-5)^2 + (-1-2)^2} = \sqrt{16+9} = 5$$

۲: طول قطعه ی مماسی که از نقطه ی $A(4,1)$ بر دایره ای به معادله ی $x^2 + y^2 - 2x + 4y + 3 = 0$ رسم شود. برابر کدام است؟ (کنکور ۱۳۸۴)

- (۱) ۳ (۲) ۴ (۳) ۵ (۴) $۲\sqrt{۳}$

حل: ابتدا معادله ی داده شده را به صورت استاندارد تبدیل می کنیم.

$$x^2 + y^2 - 2x + 4y + 3 = 0 \rightarrow x^2 - 2x + 1 + y^2 + 4y + 4 = 2 \rightarrow (x-1)^2 + (y+2)^2 = 2$$

با قرار دادن مختصات نقطه ی $A(4,1)$ در معادله ی دایره ، واضح است که این نقطه بیرون دایره است. پس از این نقطه دو مماس بر دایره رسم می شود. طول قطعه ی مماس برابر است با:

$$AT = \sqrt{(x_0 - \alpha)^2 + (y_0 - \beta)^2} - R^2$$

$$\rightarrow AT = \sqrt{(4-1)^2 + (1+2)^2} - 2 = \sqrt{9+9} - 2 = \sqrt{18} - 2 = \sqrt{16} = 4$$

۳: به ازای کدام مقدار b دو دایره به معادلات $x^2 + y^2 + 2x - 2y = 0$ و $x^2 + y^2 - 4y + b = 0$ مماس داخل اند؟
(کنکور ۱۳۸۶)

- (۱) ۵ - (۲) ۴ - (۳) ۳ - (۴) ۲ -

حل: ابتدا معادلات دو دایره را به صورت استاندارد می نویسیم.

$$C_1: x^2 + y^2 + 2x - 2y = 0 \rightarrow (x+1)^2 + (y-1)^2 = 2 \rightarrow O_1 \left(-1, 1 \right), R_1 = \sqrt{2}$$

$$C_2: x^2 + y^2 - 4y + b = 0 \rightarrow x^2 + (y-2)^2 = -b+4 \rightarrow O_2 \left(0, 2 \right), R_2 = \sqrt{-b+4}$$

چون دو دایره مماس بیرونی هستند، پس:

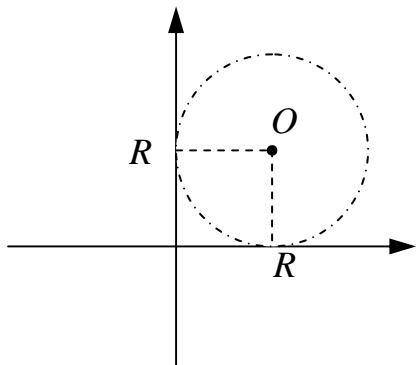
$$O_1 O_2 = |R_1 - R_2| \rightarrow \sqrt{(0+1)^2 + (2-1)^2} = |\sqrt{2} - \sqrt{-b+4}|$$

$$\rightarrow \sqrt{2} = |\sqrt{2} - \sqrt{-b+4}| \rightarrow b = -4$$

۴: دو دایره از نقطه $(2,1)$ گذشته و بر محورهای مختصات مماس اند. شعاع این دایره ها کدام است؟ (کنکور ۱۳۸۷)

- (۱) ۴ و ۱ (۲) ۵ و ۱ (۳) ۴ و ۲ (۴) ۵ و ۲

حل: چون دو دایره از نقطه $(2,1)$ واقع در ربع اول گذشته و بر محورهای مختصات مماس اند، پس طول و عرض مرکز آنها برابر اندازه شعاع است.

$$\text{لذا } (x-R)^2 + (y-R)^2 = R^2$$

اطرفی نقطه $(2,1)$ روی دایره است. در نتیجه:

$$(2-R)^2 + (1-R)^2 = R^2 \rightarrow R = 1, 5$$

۵: معادله ی دایره ای که مرکز آن به طول -1 و بر دو خط به معادلات $y = x + 4$ و $y = x$ مماس باشد. کدام است.

(کنکور ۱۳۸۹)

$$(۲) \quad x^2 + y^2 + 2x - y = 2$$

$$(۱) \quad x^2 + y^2 + 2x - 2y = 0$$

$$(۴) \quad x^2 + y^2 + 2x - 2y = 1$$

$$(۳) \quad x^2 + y^2 - 2x + y = 1$$

حل : با توجه به معادلات دو خط داده شده ، مشاهده می شود که این دو خط موازی هستند. لذا مرکز با روی خطی بین دو خط داده شده و موازی آنها و به فاصله ی مساوی از آنها باشد. $y = x + 2$

$$\alpha = -1 \xrightarrow{y=x+2} \beta = -1 + 2 = 1$$

از جهتی دیگر فاصله ی دو خط موازی برابر قطر دایره می باشد.

$$y = x \rightarrow x - y = 0$$

$$y = x + 4 \rightarrow x - y + 4 = 0$$

$$d = \frac{|c_1 - c_2|}{\sqrt{a^2 + b^2}} = \frac{4 - 0}{\sqrt{(1)^2 + (1)^2}} = \frac{4}{\sqrt{2}} \Rightarrow 2R = \frac{4}{\sqrt{2}} \rightarrow R = \sqrt{2}$$

لذا معادله ی دایره بدین شکل است.

$$(x+1)^2 + (y-1)^2 = 2 \rightarrow x^2 + 2x + y^2 - 2y = 0$$

پس گزینه ی ۱ درست است.

* بیضی

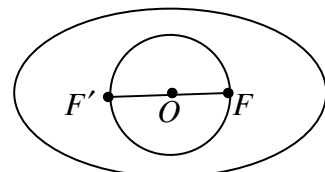
۱ : کانون های بیضی به معادله ی $2x^2 + 7y^2 - 4x = 12$ دو سر قطری از دایره اند. این دایره نیمساز ناحیه ی اول را با کدام طول قطع می کند. (کنکور ۱۳۸۵)

$$2 \quad (1) \quad 1 + \sqrt{2} \quad (2) \quad \frac{5}{2} \quad (3) \quad 3 \quad (4)$$

حل : ابتدا معادله ی بیضی داده شده را به صورت استاندارد می نویسیم، تا مختصات کانون های به دست آید. سپس معادله ی دایره ای را می نویسیم که مختصات دو سر قطری از آن معلوم باشند. در آخر محل تقاطع دایره را با نیمساز ربع اول و دوم تعیین می کنیم.

$$2x^2 + 7y^2 - 4x = 12 \rightarrow 2x^2 - 4x + 7y^2 = 12 \rightarrow 2(x^2 - 2x) + 7y^2 = 12$$

$$\rightarrow 2(x^2 - 2x + 1 - 1) + 7y^2 = 12 \rightarrow \frac{(x-1)^2}{1} + \frac{y^2}{2} = 1$$

$$\rightarrow \begin{cases} a^2 = 7 \\ b^2 = 2 \\ a^2 = b^2 + c^2 \end{cases} \rightarrow 7 = 2 + c^2 \rightarrow c = \sqrt{5}$$

شعاع دایره برابر c و مرکز دایره بر مرکز بیضی منطبق است. پس

$$\begin{cases} O \\ R = c = \sqrt{5} \end{cases} \frac{(x-\alpha)^2 + (y-\beta)^2 = R^2}{(x-1)^2 + y^2 = 5}$$

$$\begin{cases} y = x \\ (x-1)^2 + y^2 = 5 \end{cases} \rightarrow (x-1)^2 + x^2 = 5 \rightarrow 2x^2 - 2x + 1 = 5 \rightarrow x^2 - x - 2 = 0 \rightarrow \begin{cases} x = 2 \\ x = -1 \end{cases}$$

۲: بیش ترین مساحت از بین مثلث هایی که یک رأس آن روی بیضی به معادله $4x^2 + y^2 - 4x = 3$ و دو رأس دیگر آن کانون های این بیضی باشند، کدام است؟ (کنکور ۱۳۸۷)

- (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) $\sqrt{2}$ (۴) $\sqrt{3}$

حل: وقتی مثلث مورد نظر بیش ترین مساحت را دارد، که رأس واقع بر بیضی روی یکی از دو سر قطر کوچک آن باشد.

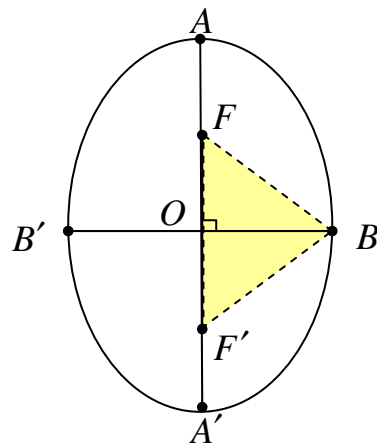
$$4x^2 + y^2 - 4x = 3 \rightarrow \frac{(x-\frac{1}{2})^2}{\frac{1}{4}} + \frac{y^2}{1} = 1 \quad \text{بیضی قائم است.}$$

$$a^2 = 4 \rightarrow a = 2$$

$$b^2 = 1 \rightarrow b = 1$$

$$a^2 = b^2 + c^2 \rightarrow 4 = 1 + c^2 \rightarrow c = \sqrt{3}$$

$$S_{\Delta FBF'} = \frac{1}{2} OB \times FF' = \frac{1}{2} b \times 2c = bc = 1 \times \sqrt{3} = \sqrt{3}$$

*** هذلولی**

۱: دو نقطه ی M و N هر کدام بر روی یکی از دو شاخه ی هذلولی به معادله ی $4y^2 - 9x^2 + 18x + 16 = 0$ حرکت می کنند. کمترین فاصله ی MN کدام است؟ (کنکور ۱۳۸۲)

- (۱) $\frac{10}{3}$ (۲) $\frac{5}{3}$ (۳) $\frac{5}{2}$ (۴) ۵

حل: اگر دو نقطه ی M و N هر کدام بر روی یکی از دو شاخه ی هذلولی در حرکت هستند، کمترین فاصله ی بین این دو نقطه وقتی است که M و N بر رأس های هذلولی منطبق باشند. پس فاصله ی بین آنها برابر فاصله ی بین دو رأس هذلولی یعنی AA' است.

$$4y^2 - 9x^2 + 18x + 16 = 0 \rightarrow 4y^2 - 9(x^2 - 2x + 1 - 1) + 16 = 0$$

$$\rightarrow 4y^2 - 9(x-1)^2 + 9 + 16 = 0 \rightarrow 9(x-1)^2 - 4y^2 = 25 \rightarrow \frac{(x-1)^2}{\frac{25}{9}} - \frac{y^2}{\frac{25}{4}} = 1$$

چون x^2 مثبت است، پس هذلولی افقی بوده و $a^2 = \frac{25}{9}$ لذا:

$$a = \frac{5}{3} \rightarrow AA' = 2a = \frac{10}{3}$$

۲: هر دو کانون هذلولی به معادله ی $ax^2 + 4x + y^2 - 2y = 0$ بر روی خطی موازی محور x ها است. مجموعه ی مقادیر a به کدام صورت است؟ (کنکور ۱۳۸۵)

- (۱) $-8 < a < -4$ (۲) $-4 < a < 0$ (۳) $-2 < a < 0$ (۴) $0 < a < 8$

حل: شرط اینکه معادله ی هذلولی $ax^2 + 4x + y^2 - 2y = 0$ است، آن است که ضریب های x^2 و y^2 مختلف علامه باشند. پس $a < 0$ از طرفی

$$ax^2 + 4x + y^2 - 2y = 0 \rightarrow a(x^2 + \frac{4}{a}x) + (y^2 - 2y) = 0$$

$$\rightarrow a(x^2 + \frac{4}{a}x + \frac{4}{a^2} - \frac{4}{a^2}) + (y^2 - 2y + 1 - 1) = 0 \rightarrow a(x + \frac{2}{a})^2 + (y - 1)^2 = \frac{4}{a} + 1$$

$$\xrightarrow{\div a} \frac{(x + \frac{2}{a})^2}{1} + \frac{(y - 1)^2}{a} = \frac{4}{a} + 1$$

چون کسر $\frac{4}{a} + 1$ برابر یک است و مخرج آن نیز منفی می باشد. لذا

$$\frac{4}{a} + 1 < 0 \rightarrow \frac{4 + a}{a} < 0 \xrightarrow{\times a} 4 + a > 0 \rightarrow a > -4$$

$$\therefore -4 < a < 0$$

* سهمی

۱: سهمی با کانون $F(1, 1)$ و خط هادی به معادله $x = 3$ محور y ها را در دو نقطه A و B قطع می کند. فاصله ی دو نقطه A و B چقدر است؟ (کنکور ۱۳۸۳)

$$(1) \quad 2\sqrt{2} \quad (2) \quad 4 \quad (3) \quad 5 \quad (4) \quad 4\sqrt{2}$$

حل: چون خط هادی در نقطه ای بیشتر از طول کانون قطع می کند. لذا سهمی افقی منفی است.

پس مختصات کانون آن می شود $F(\alpha - p, \beta)$ و چون $F(1, 1)$ پس:

$$\begin{cases} \alpha - p = 1 \\ \beta = 1 \end{cases}$$

و از طرفی معادله ی خط هادی این سهمی به صورت $x = \alpha + p$ پس:

$$\alpha + p = 3$$

لذا داریم:

$$\begin{cases} \alpha - p = 1 \\ \alpha + p = 3 \end{cases} \rightarrow \alpha = 2, p = 1$$

معادله ی سهمی

$$(y - \beta)^2 = -4p(x - \alpha)$$

$$\rightarrow (y - 1)^2 = -4(x - 2)$$

در نهایت محل تقاطع سهمی را با محور عرض ها را تعیین می کنیم. کافی است که مقدار x را برابر صفر قرار دهیم.

$$\begin{cases} (y - 1)^2 = -4(x - 2) \\ x = 0 \end{cases} \rightarrow (y - 1)^2 = -4(0 - 2) \rightarrow (y - 1)^2 = 8 \rightarrow y - 1 = \pm\sqrt{8} \rightarrow \begin{cases} y = 1 + \sqrt{8} \\ y = 1 - \sqrt{8} \end{cases}$$

$$A \begin{vmatrix} \cdot \\ 1 + \sqrt{8} \end{vmatrix}, B \begin{vmatrix} \cdot \\ 1 - \sqrt{8} \end{vmatrix} \Rightarrow AB = \sqrt{(0 - 0)^2 + ((1 + \sqrt{8}) - (1 - \sqrt{8}))^2} = \sqrt{4 \times 8} = 4\sqrt{2}$$

* مقاطع مخروطی در حالت کلی

۱: فاصله ی دو کانون مقطع مخروطی به معادله ی $x^2 + xy + y^2 = 6$ کدام است؟ (کنکور ۱۳۸۱)

$$4\sqrt{2} \quad (4) \quad 4 \quad (3) \quad 3 \quad (2) \quad 2\sqrt{2} \quad (1)$$

حل: چون مقطع مخروطی شامل جمله ی xy است، لذا به کمک دوران این جمله را حذف می کنیم، تا معادله ی استاندارد مقطع مخروطی به دست آید.

$$x^2 + xy + y^2 = 6 \xrightarrow{ax^2 + bxy + cy^2 + dx + ey + f = 0} a = b = c = 1$$

$$\operatorname{tg} 2\theta = \frac{b}{a - c} \rightarrow \operatorname{tg} 2\theta = \frac{1}{1 - 1} = \infty \rightarrow 2\theta = \frac{\pi}{2} \rightarrow \theta = \frac{\pi}{4}$$

$$\begin{cases} x = x' \cos \theta - y' \sin \theta = \frac{\sqrt{2}}{2} (x' - y') \\ y = x' \sin \theta + y' \cos \theta = \frac{\sqrt{2}}{2} (x' + y') \end{cases}$$

$$x^2 + xy + y^2 - 6 = 0$$

$$\rightarrow \left[\frac{\sqrt{2}}{2}(x' - y')\right]^2 + \left[\frac{\sqrt{2}}{2}(x' - y')\right]\left[\frac{\sqrt{2}}{2}(x' + y')\right] + \left[\frac{\sqrt{2}}{2}(x' + y')\right]^2 - 6 = 0$$

$$\rightarrow \frac{1}{2}(x'^2 + y'^2 - 2x'y') + \frac{1}{2}(x'^2 - y'^2) + \frac{1}{2}(x'^2 + y'^2 + 2x'y') - 6 = 0$$

$$\rightarrow \frac{3}{2}x'^2 + \frac{1}{2}y'^2 - 6 = 0 \rightarrow \frac{x'^2}{4} + \frac{y'^2}{12} = 1$$

معادله ی به دست آمده مربوط به یک بیضی قائم است. از طرفی $a^2 = 12$ و $b^2 = 4$ حال چون $a^2 = b^2 + c^2$

در نتیجه:

$$12 = 4 + c^2 \rightarrow c = \sqrt{8} \rightarrow c = 2\sqrt{2}$$

پس فاصله ی کانونی به شکل زیر است:

$$FF' = 2c = 4\sqrt{2}$$

۲: فاصله ی دو کانون مقطع مخروطی به معادله ی $xy + \sqrt{2}x = 1$ کدام است؟ (کنکور ۱۳۸۳)

$$\sqrt{2} \quad (1) \quad 2 \quad (2) \quad 2\sqrt{2} \quad (3) \quad 4 \quad (4)$$

حل: چون مقطع مخروطی شامل جمله ی xy است، لذا به کمک دوران این جمله را حذف می کنیم، تا معادله ی استاندارد

مقطع مخروطی به دست آید.

$$xy + \sqrt{2}x = 1 \rightarrow \frac{ax^2 + bxy + cy^2 + dx + ey + f = 0}{a = 0, b = 1, c = 0}$$

$$\operatorname{tg} 2\theta = \frac{b}{a - c} \rightarrow \operatorname{tg} 2\theta = \frac{1}{-0} = \infty \rightarrow 2\theta = \frac{\pi}{2} \rightarrow \theta = \frac{\pi}{4}$$

$$\begin{cases} x = x' \cos \theta - y' \sin \theta = \frac{\sqrt{2}}{2}(x' - y') \\ y = x' \sin \theta + y' \cos \theta = \frac{\sqrt{2}}{2}(x' + y') \end{cases}$$

$$xy + \sqrt{2}x - 1 = 0$$

$$\rightarrow \left[\frac{\sqrt{2}}{2}(x' - y') \right] \left[\frac{\sqrt{2}}{2}(x' + y') \right] + \sqrt{2} \left[\frac{\sqrt{2}}{2}(x' + y') \right] - 1 = 0$$

$$\rightarrow \frac{1}{2}(x'^2 - y'^2) + (x' + y') - 1 = 0 \xrightarrow{\times 2} (x'^2 - y'^2) + 2(x' + y') - 2 = 0$$

$$\rightarrow x'^2 + 2x' - y'^2 + 2y' - 2 = 0 \rightarrow (x'^2 + 2x' + 1) - (y'^2 - 2y' + 1) = 2$$

$$\rightarrow (x' + 1)^2 - (y' - 1)^2 = 2 \rightarrow \frac{(x' + 1)^2}{2} - \frac{(y' - 1)^2}{2} = 1$$

معادله ی به دست آمده مربوط به یک هذلولی افقی متساوی القطرین است.

لذا $a^2 = 2$ و $b^2 = 2$ حال چون $c^2 = a^2 + b^2$ در نتیجه:

$$c^2 = 2 + 2 \rightarrow c = \sqrt{4} \rightarrow c = 2$$

$$FF' = 2c = 4 \text{ فاصله ی کانونی}$$

۳: معادله ی یک بیضی پس از دوران محور های آن حول مبدأ به اندازه ی ۴۵ درجه در جهت مثلثاتی به صورت

$$x'^2 + 4y'^2 = 4 \text{ است. معادله ی این بیضی قبل از دوران کدام است؟ (کنکور ۱۳۸۴)}$$

$$3x'^2 + 3y'^2 - 6xy = 8 \quad (2)$$

$$3x'^2 + 3y'^2 + 6xy = 4 \quad (1)$$

$$5x'^2 + 5y'^2 + 6xy = 8 \quad (4)$$

$$5x'^2 + 5y'^2 - 6xy = 8 \quad (3)$$

حل: چون $\theta = \frac{\pi}{4}$ لذا

$$\begin{cases} x' = x \cos \theta - y \sin \theta = \frac{\sqrt{2}}{2}(x - y) \\ y' = x \sin \theta + y \cos \theta = \frac{\sqrt{2}}{2}(x + y) \end{cases}$$

$$x^2 + 4y^2 - 4 = 0$$

$$\rightarrow \left[\frac{\sqrt{2}}{2}(x-y) \right]^2 + 4 \left[\frac{\sqrt{2}}{2}(x+y) \right]^2 - 4 = 0$$

$$\rightarrow \frac{1}{2}(x^2 + y^2 - 2xy) + 4 \left(\frac{1}{2} \right) (x^2 + y^2 + 2xy) - 4 = 0$$

$$\rightarrow \frac{5}{2}x^2 + \frac{5}{2}y^2 + 3xy - 4 = 0 \xrightarrow{\times 2} 5x^2 + 5y^2 + 6xy - 8 = 0 \rightarrow 5x^2 + 5y^2 + 6xy = 8$$

۴: فاصله ی نقطه ی $M(x, y)$ از نقطه ای به طول ۱ واقع بر محور x ها، برابر نصف فاصله ی همین نقطه از خط به معادله $y = 3$ است. در منحنی مکان هندسی M اندازه ی بزرگترین وتر کدام است؟ (کنکور ۱۳۸۸)

$$2\sqrt{3} \quad (1) \qquad \sqrt{3} \quad (2) \qquad 4 \quad (3) \qquad 6 \quad (4)$$

حل: قرار می دهیم $A(1, 0)$

فاصله ی نقطه ی M تا خط $y = 3$

$$y = 3 \rightarrow 0 \cdot x + 1 \cdot y - 3 = 0$$

$$D = \frac{|0 \cdot (x) + 1 \cdot (y) - 3|}{\sqrt{0^2 + 1^2}} = \frac{|y - 3|}{1} = |y - 3|$$

طول پاره خط AM

$$AM = \sqrt{(x-1)^2 + (y-0)^2} = \sqrt{x^2 - 2x + 1 + y^2}$$

پس طبق مسئله داریم:

$$AM = \frac{D}{2} \rightarrow \sqrt{(x-1)^2 + y^2} = \frac{|y-3|}{2} \rightarrow (x-1)^2 + y^2 = \frac{y^2 - 6y + 9}{4}$$

$$\rightarrow 4(x-1)^2 + 4y^2 = y^2 - 6y + 9 \rightarrow 4(x-1)^2 + 3y^2 + 6y = 9$$

$$\rightarrow 4(x-1)^2 + 3(y+1)^2 = 12 \rightarrow \frac{(x-1)^2}{3} + \frac{(y+1)^2}{4} = 1$$

مکان هندسی نقطه ی M بیضی قائم به مرکز $(1, -1)$ است. لذا بزرگترین وتر آن $AA' = 2a$ می باشد.

$$AA' = 2a \xrightarrow{a^2 = 4 \rightarrow a = 2} AA' = 4$$

۵: محور های مختصات را به اندازه ی مناسب در جهت مثلثاتی دوران می دهیم تا مقطع مخروطی به معادله ی

$$5x^2 - 2\sqrt{3}xy + 7y^2 = 1$$

(کنکور ۱۳۸۹)

$$x = \frac{1}{\sqrt{2}}(x' - \sqrt{3}y') \quad (1)$$

$$x = \frac{1}{\sqrt{2}}(\sqrt{3}x' + y') \quad (3)$$

$$x = \frac{1}{\sqrt{2}}(\sqrt{3}x' - y') \quad (2)$$

$$x = \frac{1}{\sqrt{2}}(x' + \sqrt{3}y') \quad (4)$$

حل:

$$\tan 2\theta = \frac{b}{a-c} = \frac{-2\sqrt{3}}{5-7} = \sqrt{3} \rightarrow 2\theta = 60^\circ \rightarrow \theta = 30^\circ$$

$$x = x' \cos \theta - y' \sin \theta = \frac{\sqrt{3}}{2}x' - \frac{1}{2}y' = \frac{1}{\sqrt{2}}(\sqrt{3}x' - y')$$

لذا گزینه ی ۲ درست است.
